

การเปลี่ยนแปลงของชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ณัฐพล แสนคำ*

หลี่ เทรินเหลียง**

(วันรับบทความ : 19 กันยายน 2561 /วันแก้ไขบทความ : 23 มกราคม 2562 /วันที่ตอบรับบทความ : 25 มกราคม 2562)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงของชุมชนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของชุมชนที่เกิดขึ้นหลังเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพผ่านแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง รวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 15 คน ได้แก่ ชาวบ้าน ผู้นำชุมชนแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ วิเคราะห์โดยใช้วิธีการเทียบเคียงทฤษฎีและบริบท ผลการศึกษาพบว่า เมื่อประชาคมอาเซียนถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการ ชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นได้มีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวในหลายด้าน เช่น ด้านการเมืองและความมั่นคง พบว่า ยังคงประสบปัญหาเกี่ยวกับการตรวจคนเข้าเมืองและปัญหาเสพติด ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ชุมชนได้รับผลพวงจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจจากนโยบายของรัฐที่กำหนดให้จังหวัดขอนแก่นเป็นศูนย์กลางด้านการขนส่งโลจิสติกส์ มีโครงการรถไฟทางคู่เชื่อมโยงการขนส่งภายในประเทศและรถไฟความเร็วสูงระหว่างประเทศ ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า มีการอพยพเข้ามาของแรงงานประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มขึ้น เกิดการปะทะกันทางวัฒนธรรม การได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ ด้านการเมืองและความมั่นคง ควรส่งเสริมการควบคุมและตรวจตรา คนเข้าเมืองอย่างเข้มงวดและเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการพัฒนาของรัฐ ด้านเศรษฐกิจ ควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนมีการผลิตสินค้าและบริการอย่างหลากหลายและมีคุณภาพสูง เพื่อส่งออกไปยังตลาดใหม่ ๆ ในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน และกลุ่มประเทศในอินโดจีน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ควรป้องกันผลกระทบจากโครงการพัฒนาให้เข้มงวด และส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียนเพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากการปะทะกันทางวัฒนธรรมระหว่างคนท้องถิ่นแรงงานต่างด้าว และนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ : การเปลี่ยนแปลง/ จังหวัดขอนแก่น/ ประชาคมอาเซียน

* นักศึกษาปริญญาโท, สาขาการเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา, คณะพัฒนาลังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

** อาจารย์ ดร., คณะพัฒนาลังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Changes and adaptation of communities in Khon Kaen municipality towards ASEAN Community

Nuttapol Sankam^{*}

Li Renliang^{**}

(Received Date : September 19, 2018, Revised Date : January 23 , 2019, Accepted Date : January 25, 2019)

Abstract

The purpose of this research aims to study the changes and adaptation of the community after becoming a part of ASEAN Community. A qualitative research method is conducted through the use of semi-structured interviews. Data collection is performed by 15 respondents, including villagers, community leaders (formal and informal leaders). This article is analyzed by a comparative approach between theory and context. The study indicates that the ASEAN Community has become officially, the community in Khon Kaen municipality where has changed and adjusted in many aspects. Due to political and security aspects, this area becomes still obstacles, especially immigration and drug problems. In the economic aspect, the community has been affected by large-scale developments from the state policies which implement a transportation hub. There are twin railway and high-speed train projects linking domestic and international transports. In terms of social and culture aspects, an increase of migrant workers from neighbor countries affect to cultural clashes. Moreover, there are many recommendations for policy implementation. First, the restriction of immigration and surveillance of illegal drugs have not to only manipulate seriously but also strengthen community participation as a part of development of governmental activities. In the aspect of economy, community should be encouraged to produce a wide range of products and services for exporting to new markets in neighbor countries such as China and Indochina countries. Finally, a mutual understanding of ASEAN culture should be promoted in order to reduce the impact of cultural clashes between local people, migrant workers and tourists.

Keywords: Changes/ Khon Kaen/ ASEAN Community

^{*} Master of Arts Program in Politics and Development Strategy, School of Social and Environmental Development

^{**} Lecture Ph.D., School of Social and Environmental Development

บทนำ

การเป็นประชาคมอาเซียนจะทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเป็น “ครอบครัวเดียวกัน” ที่มีความแข็งแกร่งและมีภูมิทัศน์ทางที่ดี โดยสมาชิกในครอบครัวมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ปลอดภัย และสามารถค้าขายได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น มีตลาดและฐานการผลิตสินค้าร่วมกัน มีการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ การลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี ซึ่งประกอบด้วย 3 เสาหลัก (Pillar) คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนของประเทศอาเซียนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมทั้ง 3 เสาหลัก ถือว่าเป็นทั้งวิกฤตและโอกาสในคราวเดียวกัน แต่การเปิดประชาคมอาเซียนทางผู้เกี่ยวข้องดำเนินการในลักษณะที่คำนึงถึงเหตุผลของระบบเศรษฐกิจ ในระดับมหภาคเป็นหลัก ในขณะที่คำนึงถึงเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นน้อยมาก ดังจะเห็นว่า ในการให้เหตุผลถึงการเปิดเสรีดังกล่าวไม่ได้ให้ความสำคัญกับคนในท้องถิ่นและการผลิตในท้องถิ่น ทั้งที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน เช่น การเข้ามาแย่งชิงทรัพยากรของกลุ่มทุนหรือกลุ่มคนต่างชาติในรูปแบบของการเข้ามาลงทุน การผลิตขนาดใหญ่ การเข้ามาใช้ทรัพยากรส่วนรวมร่วมกัน การตงงานของแรงงานไร้ฝีมือ เนื่องจากกลุ่มทุนจะย้ายฐานการผลิตไปสู่ส่วนที่มีต้นทุนต่ำกว่าหรือจ้างแรงงานต่างด้าวแทนแรงงานไทย การสูญเสียแรงงานฝีมือให้แก่ต่างชาติ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายแรงงานที่ทำให้คนในครอบครัวต้องแยกกันอยู่ เป็นต้น

นอกจากนั้น รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำประเทศไทยไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนที่สมบูรณ์ โดยสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งทั้งด้านการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมและวัฒนธรรม ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาว่าชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นซึ่งเป็นพื้นที่ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการเปิดประชาคมอาเซียนมากที่สุด พื้นที่หนึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวอย่างไรในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และควรมีการดำเนินนโยบายและมาตรการส่งเสริมอย่างไรสำหรับแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่ และเป็นแนวทางที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

สำหรับโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการคมนาคม ระบบรางยังเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะรถไฟความเร็วสูง ซึ่งจะเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน อาทิสถาณรัฐประชาชนจีน และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การยอมรับให้เป็นศูนย์กลางสำหรับ “อุตสาหกรรมสีเขียว” เนื่องจากมีการทำอุตสาหกรรมการผลิตที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยจังหวัดขอนแก่นได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่จะกลายเป็นเมืองศูนย์กลางของอาเซียน ในด้านการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร ความชัดเจนในเรื่องผลกระทบนี้ รัฐบาลเตรียมที่จะจัดตั้งจังหวัดขอนแก่น เป็นเมืองหลวงของภาคอีสานให้เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ การคมนาคม รองรับการค้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economics

Community) หรือ AEC ใน พ.ศ. 2558 ที่จะมีผลโดยตรงกับประเทศไทย โดยถูกผลักดันให้เป็น ศูนย์กลางคมนาคม ทั้งด้านการบิน ทางรถยนต์ รถไฟ และศูนย์กระจายสินค้า ความเจริญจึงเข้ามาสู่ จังหวัดขอนแก่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

การทบทวนวรรณกรรม

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยนำแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวคิดสำหรับการศึกษาค้นคว้า วิจัย 2 ส่วน ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการรวมตัวของประชาคมอาเซียน และ 2) บริบทของชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

แนวคิดการรวมกลุ่มของประชาคมอาเซียน

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) เป็นเป้าหมายของการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียนเมื่อปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) โดยมีวิสัยทัศน์ร่วมของผู้นำอาเซียน คือ การสร้างประชาคมอาเซียนที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง มีกฎเกณฑ์กติกาที่ชัดเจน และมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ทั้งนี้ เพื่อสร้างประชาคมที่มีความแข็งแกร่ง สามารถสร้างโอกาสและรับมือสิ่งท้าทาย ทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถการแข่งขันของอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศทุกด้าน โดยให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้สะดวกมากขึ้น และประชาชนในอาเซียนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นอกจากนี้ ยังมีการเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในอาเซียน ใน 3 มิติ คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านกฎระเบียบ และความเชื่อมโยงระหว่างประชาชน

สำหรับประเทศไทย กรมอาเซียน (2552) ได้เสนอประโยชน์ที่ไทยจะได้รับจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีดังต่อไปนี้

1) อาเซียนเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีความใกล้ชิดประเทศไทยมากที่สุด ประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศเป็นเพื่อนบ้าน มีพรมแดนติดกัน มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน มีสินค้าและบริการที่สามารถส่งเสริมซึ่งกันและกัน หรือมีสินค้าและบริการที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งหากร่วมมือกันก็จะสามารถสร้างความแข็งแกร่งในด้านอำนาจการต่อรอง อันจะนำมาซึ่งการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจการค้าที่มีความสำคัญยิ่ง

2) การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทำให้เกิดตลาดในภูมิภาคขนาดใหญ่ โดยสามารถนำจุดแข็งของแต่ละประเทศมาเสริมกับจุดแข็งประเทศไทย เพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดในการผลิต ส่งออก และบริการ ซึ่งจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรีมากขึ้น นอกจากนี้ การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยให้ประเทศสมาชิกมีความเป็นปึกแผ่นและช่วยสร้างอำนาจการต่อรองในเวทีต่าง ๆ มากขึ้น

3) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวในด้านการค้าและการลงทุนของไทย เนื่องจากการผลักดันมาตรการต่าง ๆ เพื่อเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะก่อให้เกิดการยกเลิกหรือลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรคด้านภาษีหรือมาตรการทางการค้าอื่น ๆ ที่มีใช้ภาษี เนื่องจากประเทศสมาชิกจะแสวงหาความร่วมมือเพื่อลด/ขจัดอุปสรรคต่าง ๆ เหล่านี้ รวมถึงอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนระหว่างกัน

4) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้ผู้ประกอบการไทยได้เริ่มปรับตัวและเตรียมความพร้อมกับสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้ประกอบการจำเป็นต้องเร่งปรับตัวและใช้โอกาสที่เกิดจากการลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะสาขาที่ไทยมีความพร้อมและมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง

5) เสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการภายในประเทศ จากการใช้ทรัพยากรในการผลิตร่วมกัน และการเป็นพันธมิตรในการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ จากการจัดอุปสรรคในด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิก

6) ยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน จากการดำเนินการตามแผนงานในด้านการลดอุปสรรคทั้งด้านการค้าและการลงทุน และการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค

ดังนั้น หากมองในมิติผลกระทบที่ชุมชนจะได้รับจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้นมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชุมชนโดยตรง ได้แก่ การเกษตร การจ้างงาน การค้า กลุ่มอาชีพ กองทุนชุมชน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

บริบทของชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

เทศบาลนครขอนแก่น ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น บนพื้นที่รวม 46 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 28,750 ไร่ ประชากรรวมกันกว่า 118,262 คน (สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครขอนแก่น ณ เดือนเมษายน พ.ศ. 2559) ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่และตั้งอยู่ในภาคกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นศูนย์กลางการบริหารและบริการของหน่วยงานภาครัฐระดับภูมิภาคกว่า 260 หน่วยงาน เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสาธารณสุขสำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นที่ตั้งของสถานกงสุลจีน เวียดนาม ลาว และเปรู หน่วยงานราชการ สถานประกอบการ โรงเรียน และมหาวิทยาลัยขอนแก่น

สภาพชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นมีความหลากหลาย ส่วนใหญ่มีความเป็นชุมชนเมือง เป็นแหล่งรวมธุรกิจการค้าขาย เป็นสังคมขนาดใหญ่ มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่มั่นคง มีรายได้แน่นอน มีระบบสาธารณสุขปกคอบอย่างทั่วถึง มีสภาพทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี ขณะที่ชุมชนลักษณะกึ่งเมือง หรือชุมชนเมืองดั้งเดิมที่มีลักษณะการอยู่อาศัยแบบเครือญาติยึดถือวัฒนธรรมประเพณีขนบธรรมเนียมปฏิบัติสืบต่อ ๆ กันมา ประกอบอาชีพตามแนวทางของบรรพบุรุษ เช่น อาชีพทางภาคเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ในเวลาต่อมาความเจริญของเมือง ทำ

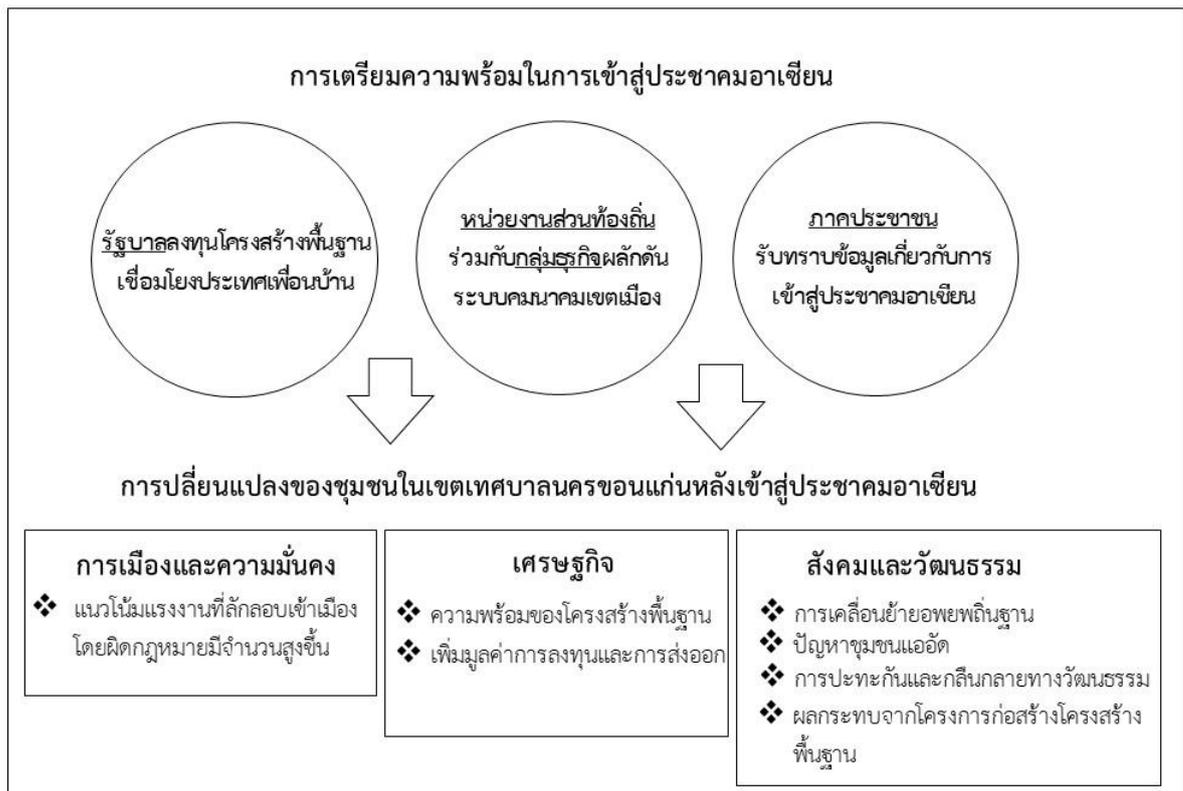

ให้ผู้คนจากภายนอกอพยพเข้าไปอยู่อาศัยมากขึ้นเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ขึ้น จึงมีอาชีพที่หลากหลาย ผสมผสานระหว่างการเกษตรการค้าขายและอาชีพอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

ในขณะที่บางพื้นที่เป็นชุมชนแออัดหรือชุมชนสลัมที่มีผู้อาศัยอยู่อย่างหนาแน่น และยังคงประสบปัญหาทาสภาวะแวดล้อมไม่ถูกสุขลักษณะ สภาพบ้านเรือนเรียบง่าย ไม่เป็นระเบียบ ทรุดโทรม รวมทั้งขาดความมั่นคงในด้านที่อยู่ มีปัญหาในการถือครองที่ดิน ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง บางชุมชนบุกรุกที่ดินของทางราชการ เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นต้น ประชากรมีการอพยพโยกย้ายอยู่เสมอ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง มีคุณภาพชีวิตค่อนข้างต่ำ

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับจังหวัดขอนแก่น เพราะถือว่าเป็นพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เนื่องจากเป็นพื้นที่หนึ่งในการเป็นศูนย์กลางของกลุ่มประเทศอาเซียน ตั้งอยู่บนเส้นทาง “สี่แยกอินโดจีน” ที่เชื่อมโยงเส้นทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศตามระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS Economic Corridors) แนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ - ใต้ (North - South Economic Corridor) และแนวตะวันออก - ตะวันตก (East - West Economic Corridor) จากเมืองมาเซาะแหลม สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ผ่านจังหวัดตาก สุโขทัย พิษณุโลก เพชรบูรณ์ ขอนแก่น กาฬสินธุ์ มุกดาหาร สหวัณนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสิ้นสุดที่เมืองดานัง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ดังนั้นจึงถือว่าจังหวัดขอนแก่นกลายเป็นแหล่งขนส่งโลจิสติกส์ที่มีเครือข่ายการขนส่งที่มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิด

จากกรอบแนวคิด ผู้วิจัยสามารถอธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงของชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น หลังเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้น ภายหลังจากที่ชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นกลายเป็นพื้นที่เชิงยุทธศาสตร์และได้เข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้ว พบว่า สถานการณ์ด้านการเมืองและความมั่นคงพบปัญหาด้านแรงงานต่างด้าวอพยพเข้ามาโดยผิดกฎหมายมากขึ้น ด้านเศรษฐกิจมีการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการค้าการลงทุน และด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้น จากการเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการอพยพเข้ามาของแรงงาน เกิดสภาพปัญหาชุมชนแออัด มีการปะทะกันทางวัฒนธรรมระหว่างพลเมืองอาเซียน นอกจากนี้ยังมีผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ในหลายโครงการ

วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น” ใช้วิธีการศึกษาตามแนวทางวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นกระบวนการที่ค้นหาคำตอบเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในมุมมองของบริบททางการเมืองและความมั่นคง สังคมและวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

1. ขอบเขตเชิงเนื้อหา ประกอบด้วย การทำความเข้าใจบริบทความเป็นมาของชุมชนก่อนการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยศึกษาสภาพการก่อเกิดของชุมชนที่ศึกษาโดยมุ่งประเด็นเพื่อทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมเชิงพื้นที่โดยทั่วไป เช่น สภาพการเมืองการปกครอง ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม รูปแบบทางเศรษฐกิจ เส้นทางการคมนาคม โครงสร้างพื้นฐาน และลักษณะประชากรศาสตร์ เป็นต้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเด็นการวิเคราะห์ถึงการเตรียมความพร้อมและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยศึกษาผ่านประเด็นซึ่งเป็น 3 เสาหลัก ประกอบด้วย 1) การเปลี่ยนแปลงของชุมชนภายหลังการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านการเมืองและความมั่นคง ได้แก่ แรงงานที่หลบหนีเข้าเมือง เป็นต้น 2) การเปลี่ยนแปลงของชุมชนภายหลังการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพ ลักษณะโครงสร้างพื้นฐาน และการร่วมมือทางเศรษฐกิจ เป็นต้น 3) การเปลี่ยนแปลงของชุมชนภายหลังการ เข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ผลกระทบทางสังคมจากการพัฒนาตามนโยบายรัฐ การปะทะกันทางวัฒนธรรมของพลเมืองอาเซียน เป็นต้น

2. ขอบเขตเชิงพื้นที่ ได้แก่ ชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

3. ขอบเขตเชิงประชากร ได้แก่ ชาวบ้านในชุมชน ข้าราชการท้องถิ่น และกลุ่มธุรกิจท้องถิ่น

4. ขอบเขตเชิงระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 – เดือนกันยายน พ.ศ. 2560

สำหรับการวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล ผู้ศึกษาจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกับการเก็บข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มารวบรวมและวิเคราะห์ตีความ แล้วนำมาจำแนกเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ วิเคราะห์ตามหลักตรรกะ (Logic) เทียบเคียงแนวคิด ในการศึกษา อธิบายความเชื่อมโยงของข้อมูล เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในความสัมพันธ์ของบริบทของชุมชนและการเปลี่ยนแปลง

ผลการศึกษาวิจัย

นโยบายการพัฒนาของรัฐส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชน

ชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นมีพลวัตการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลพวงมาจากการขับเคลื่อนทางด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้งของรัฐบาลส่วนกลางและรัฐบาลท้องถิ่น ตลอดจนการเข้าถึงแหล่งทุนการค้าขายภายนอกพื้นที่ ในช่วงทศวรรษที่ 2500 ในส่วนของการพัฒนาโดยรัฐบาลส่วนกลางได้ทำการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การขุดคลองชลประทาน การส่งเสริมการผลิตข้าว การสร้างประปาชุมชน เป็นต้น ในขณะที่หน่วยงานส่วนภูมิภาคได้ทำการพัฒนาระบบการคมนาคมสัญจรภายในหมู่บ้าน การสร้างทางระบายน้ำ เป็นต้น และแหล่งทุนการค้าขายนอกพื้นที่ ทำหน้าที่ในการส่งเสริมการผลิตสินค้าการเกษตร การกระจายผลผลิตการเกษตร และการส่งเสริมการบริโภคสินค้าการเกษตร นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริม อาทิ การทอผ้า การประมงน้ำจืด เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ ทำให้รูปแบบของชุมชนได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมหลายประการ จากชุมชนที่มีรูปแบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเอง กลายเป็นระบบเศรษฐกิจที่ต้องผูกขาดกับตลาดภายนอกชุมชนเป็นสำคัญ กล่าวคือ การผลิตสินค้า การกระจายสินค้า และการบริโภคสินค้ากลายเป็นสิ่งที่ต้องผูกขาดกับพ่อค้าและแหล่งทุนภายนอกครัวเรือนและเครือญาติ ในทำนองเดียวกันรูปแบบของระบบการเมืองและความมั่นคงได้มีการกระจายอำนาจมาสู่ท้องถิ่นมากขึ้น ระบบผู้นำชุมชนแบบอาวุโสจึงได้ลดบทบาทลง โดยแทนที่ด้วยระบบผู้นำแบบเป็นทางการที่มาจากการแต่งตั้งของรัฐบาล ตามความคิดเห็นของคนในชุมชนระบบผู้นำแบบเป็นทางการมีอำนาจโดยชอบธรรมในการบริหารจัดการภายในชุมชน เช่นเดียวกับระบบสังคมและวัฒนธรรมที่ได้ปรับเปลี่ยนไปอย่างมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นตั้งแต่ระดับของครัวเรือน ลักษณะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวนั้นมีลักษณะความโดดเดี่ยวมากขึ้น ไปจนถึงระดับของชุมชนที่มีความหลากหลายของผู้คนต่างถิ่นที่มีมากขึ้น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรูปแบบของความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากคนที่มาต่างถิ่นอีกด้วย

การเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลังเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

การเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนพบว่า ชุมชนแห่งนี้ได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารจากหลากหลายช่องทาง เช่น วิทยุชุมชน สื่อวิทยุ โทรทัศน์ โซเชียลมีเดีย (เฟซบุ๊ก, ไลน์,

เว็บไซต์ออนไลน์) การจัดงานสำคัญของชุมชน และการประดับสัญลักษณ์ตามงานต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้เมื่อจำแนกปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนภายใต้ 3 เสาหลักสำคัญของการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ได้แก่ การเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองและความมั่นคง พบว่า มีความเกี่ยวเนื่องกับประเด็นด้านการอพยพเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย และผลจากการเพิ่มขึ้นของชุมชนแออัดส่งผลให้แนวโน้มปัญหาอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้นและแพร่หลายในชุมชนทั้งจากกลุ่มคนในชุมชนและกลุ่มอพยพจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยกลุ่มคนที่ถูกจับตามองเป็นกลุ่มคนวัยแรงงานภาคอุตสาหกรรม นอกจากนี้ปัญหาอาชญากรรมซึ่งปรากฏในรูปแบบของการลักขโมย ความล่อแหลมต่อชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีส่วนพัวพันกับการเข้ามาของแรงงานเข้าเมืองผิดกฎหมายเช่นเดียวกับปัญหาอาชญากรรม ดังนั้น ชุมชนจึงมีการวางมาตรการอย่างเข้มงวดมากขึ้นในขั้นตอนแรกคือ การร่วมกันสอดส่องผู้มีพฤติกรรมมิชอบ ขั้นที่สองคือการรายงานพฤติกรรมอันมิชอบให้แก่เจ้าหน้าที่ และขั้นที่สุดท้ายคือ การร่วมจับผู้กระทำผิดและเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายส่งมอบตัวให้แก่เจ้าหน้าที่ดำเนินการต่อไป เป็นต้น นอกจากนี้ประเด็นเรื่องความเสื่อมโทรมด้านสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นประเด็นสำคัญหนึ่งในแง่ของมิติของความมั่นคง ซึ่งเกิดจากปัญหาการขยายฐานการผลิตสินค้าและบริการ เช่น ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และการลดลงของป่าไม้ เป็นต้น

สำหรับด้านเศรษฐกิจนั้น การเปลี่ยนแปลงของชุมชนภายหลังการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนพบว่า ชุมชนได้รับข้อเสนอด้านการผลิตสินค้าและบริการโดยแหล่งทุนจากประเทศสมาชิกเพื่อนบ้าน เช่น ข้อเสนอ ทำการค้าขายผลผลิตทางการเกษตร การทำประมงน้ำจืด การหัตถกรรม การทอผ้า การทำผลิตภัณฑ์ ด้านสมุนไพร การนวดแผนโบราณ และการสร้างระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับการขยายฐานการผลิต เช่น ไฟฟ้า ถนน น้ำประปา และรถไฟรางคู่ เป็นต้น จากข้อเสนอดังกล่าว ทำให้ชุมชนได้มีการปรับตัวเพื่อให้รองรับการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ การเพาะปลูกทำการเกษตรได้รับความนิยมน้อยลง เนื่องจากระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานมีศักยภาพในการรองรับการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลเห็นความสำคัญของการยกระดับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ให้มีความพร้อมในการส่งเสริมการขนส่งด้านโลจิสติกส์และการลงทุน ซึ่งพบว่า การที่รัฐบาลได้ลงทุนในการพัฒนาระบบราง ซึ่งกำหนดให้จังหวัดขอนแก่นเป็นที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญนั้น จะเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางด้านธุรกิจในพื้นที่ เพิ่มทางเลือกของผู้ประกอบการในการขนส่งสินค้าในระบบ โลจิสติกส์ สามารถลดต้นทุนการส่งออก กระตุ้นการจ้างงาน และการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ลดมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการขยายธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ และจะเป็นรากฐานสำคัญในการขยายเส้นทางครอบคลุมทั่วภาคอีสานและเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในอนาคต โดยเฉพาะเส้นทางรถไฟจะเชื่อมโยงโครงข่ายสู่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐประชาชนจีนตอนใต้ อีกทั้งยังเป็นประตูสู่เส้นทางการค้า

ใหม่ของอาเซียน โดยมีเส้นทางมุ่งสู่ท่าเรือแหลมฉบังเพื่อเปิดประตูแห่งเวทีการค้าโลกต่อไป (Smart Growth Thailand, 2560)

ในด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ผลจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทำให้มีโอกาสที่ชุมชนจะได้รับผลกระทบจากโครงการ เช่น มีการอพยพโยกย้ายประชาชนออกจากพื้นที่สภาพแวดล้อมเดิมของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปจากการกำหนดพื้นที่ก่อสร้าง (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2560) การอพยพย้ายถิ่นฐานและ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้เกิดการปะทะและกีดกันทางวัฒนธรรม ผลในทางบวกก่อให้เกิดวัฒนธรรมร่วมอาเซียน (ภาษา อาหาร ประเพณี) การจัดการศึกษา เป็นต้น ขณะที่ในทางลบ ทำให้เกิดความบาดหมางกันระหว่างคนท้องถิ่นเดิมกับเพื่อนบ้านที่เข้ามาอยู่ใหม่ ขณะที่ความเปลี่ยนแปลงด้านประชากรส่วนหนึ่งก็มีการอพยพย้ายถิ่นฐานไปทำงานยังประเทศเพื่อนบ้านที่หารายได้ที่สูงกว่า เช่น สิงคโปร์และมาเลเซีย ในเวลาเดียวกันก็มีการอพยพย้ายถิ่นฐานของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาสู่ชุมชนเพิ่มมากขึ้นด้วย ลักษณะเช่นนี้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างด้านความสัมพันธ์ในชุมชนนั้นลดน้อยลง ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากธรรมเนียมการลงแขกเกี่ยวข้าวที่ต้องอาศัยแรงงานจากวัยหนุ่มสาวเริ่มลดน้อยลง กลายเป็นการใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านและเครื่องจักรเป็นหลัก

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า การพัฒนาประเทศตามเส้นทางของการพัฒนาแบบความเป็นสมัยใหม่ (Modernization) มีผลทำให้ประเทศได้รับผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงและความผันผวนที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสความทันสมัยโดยมีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism) ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือการขับเคลื่อนระบบการพัฒนาของประเทศ ลักษณะเช่นนี้เป็นผลทำให้รัฐในฐานะเป็นตัวแทนของการพัฒนาประเทศไปถึงจุดหมายโดยผ่านแผนงานและโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เน้นการพัฒนาาระบบโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) เพื่อเป็นรากฐานรองรับการขยายความเติบโตทางเศรษฐกิจ อาทิ การก่อสร้างระบบการคมนาคม การประปา และการผลิตกระแสไฟฟ้า ฯลฯ ทำให้เกิดการกระตุ้นและส่งเสริมการลงทุนทางเศรษฐกิจภายในประเทศที่เชื่อมโยงไปถึงการแสวงหาแหล่งทุนใหม่ ๆ ภายนอกประเทศอีกด้วย

การขยายฐานการรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงอันสำคัญที่เกิดการไหลบ่าของความมั่งคั่งจากรัฐ (ศูนย์กลาง) มายังชุมชนท้องถิ่น (ชายขอบ) ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่สวนกระแสกับการพัฒนาประเทศอย่างสิ้นเชิง อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยรัฐมิได้กระทำอย่างรวดเร็วฉับพลัน หากมีการพัฒนาแบบถอนรากถอนโคน จะส่งผลทำให้เกิดการต่อต้านและปฏิเสธการพัฒนา สอดคล้องกับผลงานของ ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ (2544) กล่าวว่า การต่อต้านและการปฏิเสธการพัฒนาเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงนั้นมี

ผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคมที่มีอยู่เดิมในทางตรงกันข้ามแบบสุดขีด และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะค่อยเป็นค่อยไประหว่างการพัฒนาของรัฐศูนย์กลางและชุมชนท้องถิ่นในเวลาต่อมาในรูปแบบของการปรับตัว (Adaptation) โดยการผสมผสานโครงสร้างทางสังคมที่มีอยู่แต่เดิมของชุมชนเข้ากับการหยิบยืมการพัฒนาจากรัฐ

การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community: AEC) เป็นผลพวงทำให้ความซับซ้อนของการปรับตัวภายในชุมชนมีความลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่ก้าวข้ามผ่านอำนาจการบริหารจัดการของรัฐภายในประเทศเกิดเป็นความสัมพันธ์ภายใต้ความเกี่ยวข้องขององค์การทางสังคม (Social Organization) ทั้ง 3 ฝ่าย อันหมายถึง ชุมชน รัฐ และท้องถิ่น ทั้งนี้ลักษณะโครงสร้างองค์การทางสังคมมิได้มีลักษณะการต่อต้านและปฏิเสธวัฒนธรรมที่มาจากภายนอก ลักษณะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นผ่านวิธีการปรับตัววัฒนธรรมอาเซียนของชุมชน ทั้งวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ (เครื่องแต่งกาย อาหาร) และวัฒนธรรมอวัตถุ (ภาษา ค่านิยม ความเชื่อ) ให้เข้ากับสถานะของวัฒนธรรมเดิมของตนให้กลายเป็นการเตรียมความพร้อมทางวัฒนธรรมที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเรียกว่า “นวัตกรรม” (Innovation)

การถาโถมของกระแสการพัฒนาในบริบทของประชาคมอาเซียนถูกปฏิบัติการณ์ผ่านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมือง ลักษณะเช่นนี้พบได้จากการเข้ามาลงทุนของบริษัทผู้ผลิตต่างชาติในชุมชน ประกอบกับการมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเข้ามาให้ความช่วยเหลือในฐานะผู้ประกอบการ พ่อค้าคนกลาง และแรงงานข้ามชาติ ในฐานะเป็นตัวแทนความเปลี่ยนแปลง (Change Agents) นอกจากนี้ตัวแทนการเปลี่ยนแปลงที่มีใช้ตัวบุคคลยังถูกนำเสนอผ่านสื่อสารมวลชน (Mass Media) ซึ่งสะท้อนได้จากการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประเทศเพื่อนบ้านของชุมชนผ่านสื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศ ซึ่งช่วยส่งเสริมการเตรียมความพร้อมชุมชนให้เกิดการปรับตัวทางวัฒนธรรมไปสู่ภาวะอันพึงประสงค์ ตามเป้าหมายของการเป็นชุมชนหนึ่งเดียวของอาเซียน อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงมิได้เป็นไปโดยง่าย เนื่องจากมีความขัดแย้งและไม่ลงรอยกันระหว่างความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพของคนในชุมชนบางประการ อาทิ วิถีชีวิตแบบไม่เร่งรีบของชุมชนชนบท ปรัชญาการณณ์เช่นนี้มีสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่มีความผันผวนสูง (Hagen, 1962)

ความไม่สอดคล้องของการเปลี่ยนแปลงระหว่างมิติทางเศรษฐกิจและมิติทางสังคมวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน นำมาซึ่งปัญหาสังคมบางประการ เช่น การเพิ่มขึ้นของประชากรในชุมชนอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการไหลบ่าของผู้คนต่างถิ่นมายังชุมชน ลักษณะเช่นนี้ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรและสังคมจากอิทธิพลของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีลักษณะที่ไม่เท่ากันกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและวัฒนธรรม กล่าวคือ การเพิ่มขึ้นของประชากรแบบก้าวกระโดดส่งผลให้เกิดความหลากหลายของผู้คนเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่

โครงสร้างทางการเมืองและวัฒนธรรม รวมถึงรูปแบบความเชื่อ ค่านิยม และการบริหารจัดการประชากร มีความไม่สอดคล้องกันกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร จึงทำให้ผลลัพธ์นั้นนำมาซึ่งปัญหาสังคมในชุมชน อาทิ ปัญหาอาชญากรรมและปัญหายาเสพติด ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า “การปรับตัวไม่ทันกันของสังคม - วัฒนธรรม” (The Socio - Cultural Lag) (Ogburn & Nimkoff, 1964)

นอกจากนี้ การไหลบ่าของประชากรข้ามเขตอำนาจอธิปไตยของรัฐยังนำมาซึ่ง “การกลืนกลายทางวัฒนธรรม” (Assimilation) ลักษณะเช่นนี้ถูกสะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนมีรูปแบบวัฒนธรรม ประเพณีแบบชาวพุทธประสมกับความเชื่อและค่านิยมตามวิถีของภาคอีสาน ได้ถูกกลายเป็นวัฒนธรรมกระแสหลักของพื้นที่นั้น ส่งผลให้วัฒนธรรมย่อย (Sub - Cultures) อาทิ วัฒนธรรมของเขมรและลาวได้ถูกกลืนกลายและผนวกรวมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมหลักในพื้นที่นั้น ดังนั้นกระบวนการกลืนกลายทางวัฒนธรรมมีหลายรูปแบบ เช่น “การแต่งงาน” ระหว่างชาวไทยและเพื่อนบ้านอาเซียน ซึ่งลักษณะเช่นนี้ได้ถูกกล่าวอ้างจาก Gordon (1964) ว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมในท้ายที่สุดจะนำไปสู่สภาพที่เรียกว่า “สภาพชีวิตร่วมกัน” นั่นคือ ความเป็นหนึ่งเดียวระหว่างวัฒนธรรมหลัก (คนอีสาน) และวัฒนธรรมย่อย (คนเขมรและลาว) จนมีคำเรียกติดปากที่มักถูกพบคือ “พี่ไทยน้องลาว” หรือ “บ้านใกล้เรือนเคียง” การยอมรับเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่ามีการลดอคติระหว่างกลุ่มชนที่มารวมกันเป็นสมาชิกของประเทศเดียวกัน สอดคล้องตามเป้าหมายของการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียน

ดังนั้น ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงและการเตรียมความพร้อมของชุมชนจึงเชื่อมโยงกับระดับของการพัฒนาภายในรัฐอาณาเขตและระดับภูมิภาคพัฒนา ก่อเกิดเป็นการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างในลักษณะของการยอมรับและประยุกต์อย่างเหมาะสมระหว่างโลกาภิวัตน์ (Globalization) และท้องถิ่นภิวัตน์ (Localization) ทั้งนี้ การปรับตัวและการเตรียมความพร้อมย่อมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้ง่ายนักในการพัฒนาศักยภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกัน จึงก่อให้เกิดปัญหาสังคมบางประการตามมา ยิ่งกว่านั้นการปรับตัวบนความผันผวนที่มีอาจจำกัดเฉพาะภายในรัฐแต่เพียงอย่างเดียว ยังนำมาซึ่งความสลับซับซ้อนและความลุ่มลึกของระดับการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมทุกมิติขององค์การทางสังคม ในเวลาเดียวกัน การปรับตัวของชุมชนจึงมีเพียงแต่คอยตั้งรับและปรับตัวตามกระแสการพัฒนาจากรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น หากแต่ยังต้องเตรียมความพร้อมและเปลี่ยนแปลงให้เท่าทันต่อกระแสของการพัฒนาในระดับท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาองค์การทางสังคมอย่างมีเสถียรภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการเมืองและความมั่นคง ควรมีการส่งเสริมการควบคุมและตรวจตราคนเข้าเมืองอย่างเข้มงวด เนื่องจากการเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย รวมทั้งการละเมิดทบัญญัติทางกฎหมายของรัฐ

ยังนำมาซึ่งปัญหาเสียดุล ปัญหาอาชญากรรมในชุมชน ในทำนองเดียวกัน ควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกกิจกรรมของรัฐบาล ทั้งในด้านการสอดส่องพฤติกรรมอันไม่พึงปรารถนาจากบุคคลต้องสงสัยจนนำไปสู่ความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ด้านเศรษฐกิจ ควรมีการส่งเสริมให้มีการยกระดับการผลิตสินค้าและบริการในชุมชนให้เป็นที่ต้องการของตลาดอาเซียน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น ถนนสายรอง เพื่อเชื่อมโยงระบบคมนาคมระบบหลัก เช่น ทางหลวง ทางราง สู่ประเทศเพื่อนบ้านได้สะดวก ตลอดจนการส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างฐานอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจให้แก่กลุ่มธุรกิจในพื้นที่และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม ควรมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพในชุมชนที่สร้างฐานรายได้ อย่างมั่นคง เพื่อป้องกันการอพยพย้ายถิ่นฐานไปทำงานยังแหล่งอื่นซึ่ง เป็นสาเหตุให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนลดลง นอกจากนี้ต้องส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่คนในชุมชนเรื่องการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยจัดกิจกรรมในชุมชน นอกจากจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์แก่คนในชุมชน ยังเป็นการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนและสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างคนในชุมชนและสมาชิกอาเซียนอีกด้วย

บรรณานุกรม

- กรมอาเซียน. (2552). *ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศ.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2544). *ทฤษฎีและความรู้ในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สำนักทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลนครขอนแก่น. (2559). *ประชากรในเขตเทศบาลนครขอนแก่น*.
แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พ.ศ.2560-2563 เทศบาลนครขอนแก่น.
- สมศักดิ์ สาคัดศีธรรม. (2560). *การประเมินผลกระทบทางสังคมจากการสร้างรถไฟฟ้าทางคู่สายอีสาน*.
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สมาคมผังเมืองไทย. (2560). *ขอนแก่นเนื้อหอม ผุดท่าเรือขนส่งสินค้าเกษตรอีสาน สู่อู่เรือแหลม
ฉะเชิงเทรา*. สืบค้น จาก <http://tatp/or/th/tag/khonkaenlogistics/>
- Gordon. (1964). *The Nature of Assimilation. Assimilation in American Life*. New York :
Oxford University Press.
- Hagan, G.W.F. (1962). *Hegel's Philosophy of Right*. Trans by T.M. Knox Oxford:
Clarendon Press.
- Ogburn, W. F. & Nimkoff, M. F. (1964). *Sociology*. Boston: Houghton Mifflin.